

vum se 100 mil. na 63 mil. Tyto tři nepříznivé momenty: silný rapidní pokles textilního aktiva, zvětšení potravního pasiva a pokles aktiva v dříví a uhlí jsou, pokud jde o potraviny, dříví a uhlí, vyrovnány jinými příznivými momenty, jež však nedostačují na vyrovnání vývoje v textilním odvětví. To jest příznivý vývoj v železe, skle a kůži. Železo dosáhlo v říjnu rekordního vývozu, aspoň dle hodnoty, jaký zde ještě nebyl od začátku války. Vývoz jest o 51 mil. vyšší než v říjnu loňského roku a o 36 mil. vyšší než v září. Sklo sice již nedosáhlo rekordu, vyváží však rovněž o 13 mil. více než v říjnu loňského roku a o 9 mil. více než v září. Kůže sice poněkud poklesla oproti rekordu v září, jest však o 20 mil. výše než v říjnu loňského roku. Jen ve strojích, jak oproti září, tak oproti říjnu loňského roku jsme poklesli, zde však se nejedná o velké hodnoty.

Karel Uhlig.

K jednání o úpravě požitků státních zaměstnanců.

Úprava požitků státních zaměstnanců bude předmětem jednání nově zvoleného parlamentu. Půjde o nezbytnost nejen sociální, nýbrž také hospodářskou: rádné fungování státní správy jest nezbytným předpokladem úspěchu průmyslového státu. Proto máme za nutno, vyložití také v Národohospodářském Obzoru hlavní hlediska, o něž při nové úpravě půjde.

Otázka úpravy požitků státních zaměstnanců je uváděna v souvislosti s reformou státní správy, kterou se rozumí jednak reforma organizace a potom reforma správního řízení. Je nesporno, že obě věci spolu souvisí. Organizací státní správy je dána potřeba úřednictva různých kategorií a systemisace míst určených různými funkcemi. Organizace správy státní musí konečně míti také vliv na stanovení výše platů určitých hodností. Ku příkladu: Čím větší nároky budou činěny na úředníky první instance, čím větší bude jejich odpovědnost, tím více bude odůvodněno, aby intenzivněji stoupaly platy úřednické k hodnosti (hodnostní třídě, platovému stupni), kterou budou pravidelně míti přednostové úřadů první instance. Bylo by velmi pochybno, kdyby úprava platů státních zaměstnanců měla se snad díti ze zorného úhlu systemisace centrálních úřadů.

Definitivní úprava platová měla býti provedena teprve po uskutečnění reformy správy nebo aspoň současně s ní. Z této zásady vycházel zákon z 22. prosince 1924, č. 286 Sb. z. a n., který ukládá vládě, aby současně s provedením reformy státní správy byl předložen návrh zákona upravujícího požitky státních zaměstnanců. Jest litovati, a bylo to vytčeno v minulém čísle tohoto listu, že se pro reformu státní správy neděje nic. Úprava poměrů státních zaměstnanců, jež se staly neudržitelnými, musí proto předcházeti celému dílu reformy.

Jaká byla politika v otázkách úpravy požitků státních zaměstnanců? Činí se jí několik výtek. Nejvíce se mluví o tak zvané nivelisaci, která znamená snížení úrovně úřednictva s vyšším vzděláním a zvýšení úrovně úřednictva se vzděláním nižším a zřízenectva. Došlo k ní novou úpravou platů a postupových lhůt zákonem ze 7. října 1919, č. 541 Sb. z. a n. pro počítáním a započítáním různých služeb, někdy hodně problematických

podle popřevratových zákonů, dále t. zv. sociálními platy. Tyto výtky jsou správné. Dlužno ovšem uvážit, že často šlo o východisko z nouze při klesající měně a že sociální platy nebyly zavedeny teprve u nás po převratu. Zavedlo je již nařízení z roku 1918, č. 333 ř. z., a u nás objevují se potom při všech těch drahotných přídavecích a výpomocích. Dospěli jsme ke stavu, že drahotní přídavky činily více než samy platy, že počalo mizeti rozpětí mezi platy vyšších a nižších kategorií státních zaměstnanců a že platy úředníků nižších hodnostních tříd přesahovaly platy úředníků vyšších hodnostních tříd. Do této situace nevhodně zasáhl zákon z 20. prosince 1922, č. 394 Sb. z. a n., který za mylného předpokladu, že kurs koruny se ustálí na vyšším bodě než vskutku se stalo, a klesne dražota více než se stalo, odboural požitky státních zaměstnanců a zavedl mezi úředníky různost v rodinných přídavecích podle data uzavření sňatku neb narození dítěte. Tento zákon přispěl ještě k větší roztrpčenosti úřednictva. Má některá velmi podivná ustanovení povahy sociálně-politické! Ve snaze po co možná největším omezení přídaveků na ženy zavádí přímo trest na práci. Zaměstnanec, jehož manželka je samostatně výdělečně činná, nepřísluší drahotní přídavek na manželku. Zaměstnanec však, jehož manželka má příjmy bez práce z jakýchkoliv zdrojů, nárok na drahotní přídavek na tuto manželku má. Musíme připomenouti ještě, že nízké platy úřednické měly za následek touhu po rychlém povyšování, které bylo ovšem velmi nesnadno klásti meze.

Ze shora uvedeného jsou patrné nedostatky dnešního požitkového systému. Jde nyní o to, jakými zásadními hledisky by měl býti ovládnán nový požitkový systém. Jsou uváděna tato: 1. hodnocení způsobilosti nabyté vzděláním, 2. odstupňování odměny podle výkonnosti, 3. platy odpovídající drahotním poměrům — návrat k poměrům platů předválečných, 4. odměny zaměstnanců na zvláště význačných a zodpovědných místech (přednostové úřadu a pod.).

Od převratu bylo u nás vypracováno několik návrhů zákona o úpravě poměrů státních zaměstnanců. Je to zejména Pánkův návrh zákona o služební pragmatice a návrh zákona o služební pragmatice, vypracovaný komisí stavovské rady a Odborového ústředí. Nás zajímá návrh zákona na úpravu platů státních zaměstnanců, který, jak jsme shora uvedli, měl býti projednáván v posledních dnech Národního shromáždění a který patrně bude podkladem pro jednání v nově zvolených zákonodárných sborech. Je samozřejmé, že návrh není něčím zcela novým, že není postaven na zcela nových základech. Mnohdy to nové je spíše v označení, kdežto pod novým rouchem je staré, jen upravené jádro. Kdežto dosavadní služební pragmatika rozřizuje úředníky podle předběžného vzdělání do pěti skupin (A—E), rozřizuje návrh služební místa úřednická ve čtyři služební třídy (I.—IV.) podle předběžného vzdělání. Na místo dosavadních hodnostních tříd nastupují platové stupnice 1—7. Státních zaměstnanců bude se hodně dotýkati ustanovení osnovy, že povýšení je možným pouze na systemisované místo. Nebude tudíž napříště možným povýšení ad personam, nad nebo mimo systemisovaný stav. Dále těžce ponese asi velká část státních zaměstnanců omezení časového postupu. Podle

dosavadní služební pragmatiky byl možný časový postup nejen do vyšších platových stupňů téže hodnotní třídy, ale i do vyšší hodnotní třídy. Podle osnovy zůstává zachován postup pouze do vyšších stupňů platové stupnice a v 5. až 7. platové stupnici postup o náslužné přídávky.

Shora jsme označili několik zásadních hledisek, jimiž by měl být ovládán nový požitkový systém. Jak odpovídá těmto požadavkům osnova?

Hodnocení způsobilosti nabyté vzděláním je patrné nejprve z roztřídění úřednických míst do služebních tříd podle předběžného vzdělání, což bylo zmíněno shora, a dále v tom, že systemisace míst v platových stupnicích je různá podle služebních tříd. Čekatelská doba je pro úředníky vyšších služebních tříd (s vyšším vzděláním) stanovena kratší. Adjutum čekatelů je odstupňováno také podle služebních tříd, takže čekatelé s vyšším vzděláním mají vyšší adjutum. Činovné je vůbec odstupňováno nejen podle tříd místního přídávku, ale i podle služebních tříd.

Osnova omezuje časový postup. Úředník může dosáhnouti platu vyšší platové stupnice pouze povýšením; není patrné, kdo povyšování bude provádět. Podmínkou povýšení je zvláštní způsobilost pro místo, schopnost, upotřebitelnost a důvěryhodnost. Úředník méně způsobilý nedosáhne platu vyšší platové stupnice, jako dosud časovým postupem. Bude-li toto ustanovení rádně a spravedlivě prováděno, znamená to oceňování výkonnosti.

Při stanovení služného bylo vzato za základ služné předválečné, při čemž bylo snahou poskytnouti šestinásobek příslušného platu předválečného. Zásada tato nebyla však úplně dodržena. O odměnách úředníků na význačných místech osnova, pokud je známa veřejnosti, nemluví. Dosavadní funkční přídávky byly stanoveny usnesením vládním. Pokud nám známo, má dojít k zákonné jejich úpravě.

Náklad, s provedením osnovy spojený, se odhaduje nejméně na 700 milionů korun. V článku o státním rozpočtu v minulém čísle bylo naznačeno, které rezervy jsou vládě k dispozici. Nedostatek odhodlání, sáhnouti k těmto rezervám před volbami, byl jedním z hlavních důvodů, že bylo odloženo projednání úpravy, o jejíž nezbytnosti není dnes již sporu.

R. S.

ROZHLEDY.

Obraz složení nového parlamentu po stránce hospodářské. — Státní pokladniční poukázky. — Snížení diskontní a lombardní sazby bankovního úřadu. — Potřeba nového zákona celního. — Přípravný sbor k provedení sociálního pojištění.

Obraz složení nového parlamentu po stránce hospodářské se nám objeví, jestliže tři sta poslanců sněmovny rozdělíme výhradně s ohledem na hospodářské zájmy. Jaký by byl tento obraz? Byla by zde pravice: českoslovenští republikáni venkova s 45 mandáty, Bund der Landwirte s 21 poslanci a živnostníci čeští s 13 a němečtí s 3 mandáty, převážnou většinou malí a střední podnikatelé v oboru průmyslu, zemědělství a obchodu. Byl by zde střed: lidová strana československá se slovenskou stranou ludovou a německými i maďarskými křest. sociály. Obyčejně se traduje toto rozvrstvení jinak: lidovci se svými příbuznými stranami, s ohledem na svůj konservativní